

El Govern reprendrà les converses per reformar el sistema

Les eleccions al Parlament de Catalunya es regulen per una disposició transitòria de l'Estatut de 1979. El govern actual de la Generalitat es va comprometre, ja des del pacte del Tinell, a impulsar la reforma del sistema electoral català. Amb aquesta intenció es va constituir una comissió interdepartamental formada per les conselleries de Governació, Justícia i Relacions Internacionals. Fins a aquest moment aquesta comissió no ha elaborat cap projecte, tot i que fonts del Govern han assenyalat que al llarg de les properes setmanes està previst que representants dels tres departaments es reunixin per iniciar les converses sobre la reforma del sistema electoral català.

assegura que ells no han fet un sistema per donar victòries a ningú, sinó perquè creuen que compleix els dos requisits bàsics, proporcionalitat i territorialitat.

Amb vista a aquesta negociació, els dos partits restants del Parlament fan propostes semblants a la del PSC. Així, ICV proposa un sistema de circumscripció única, però amb una distribució prèvia dels escons a les demarcacions de Lleida, Girona i Tarragona. D'aquesta manera, diu Marc Rius, responsable de la proposta d'ICV, "es combina la igualtat del vot i l'equilibri territorial". Per la seva banda, el responsable d'elaborar la proposta del PPC, el diputat Francesc Vendrell, afirma que el seu partit es pot sentir identificat amb el model de circumscripció única del PSC, però "amb un sistema que primi les vegueries".

En el punt on tots els partits coincideixen plenament és en la necessitat d'arribar a un ampli consens perquè la llei tiri endavant, no debades el nou Estatut exigeix una majoria dels dos terços dels vots del Parlament per aprovar-la.

Xevi Camprubí

"Amb el requisit dels dos terços serà impossible aprovar la llei electoral"

Agustí Bosch (l'Escala, Alt Empordà, 1963) és professor de Ciència Política a la Universitat Autònoma de Barcelona i expert en l'estudi dels sistemes electorals de diversos països.

—Per què Catalunya, a diferència de les altres comunitats, encara no té llei electoral pròpia?

—Quan CiU tenia majoria absoluta no ho va fer per por de ser acusada d'escombrar cap a casa i perquè la disposició transitòria de l'Estatut li era favorable. Després, sense majoria absoluta, no va arribar a cap acord amb ningú, com tampoc no hi ha hagut acord en l'actual govern tripartit.

—Què pot passar si a partir d'ara tampoc no s'arriba a un acord?

—Res. Una llei electoral és important perquè és un element clau de l'arquitectura constitucional d'un país. Però si no hi ha acord, es pot continuar amb un sistema provisional.

—Però hi ha partits molt interessats a fer una llei. Quin és, doncs, el problema?

—Des del punt de vista polític hi ha alguns partits, com el PSC, que opinen que la disposició transitòria no els afavoreix.

—Això és realment així?

—No. L'actual sistema afavoreix CiU i, comparativament, el PSC té la sensació que el desfavoreix; és a dir, el PSC sempre treu exactament el percentatge d'escons que li correspon pel seu percentatge de vots, mentre que a CiU sí que li pertoqueu més escons. A qui perjudica clarament l'actual sistema és a ICV i al PP.

—És greu, doncs, el fet que, com ha succeït en les darreres dues eleccions al Parlament, el partit que treu més vots no és el que obté més diputats?

—Aquests casos s'han donat algunes vegades a Gran Bretanya, on el nombre de vots és molt ajustat. A Espanya es podria donar també si el PSOE i el PP

empaten o queden a una distància de menys de 10.000 vots. Això és més fruit de la casualitat que del sistema electoral.

—Tots els partits coincideixen que el més important d'un sistema electoral és que garanteixi la proporcionalitat i la territorialitat. Això és així?

—Els partits hi coincideixen perquè és un estereotip que venen els mitjans de comunicació. Per això els partits asseguren que compleixen aquests requisits. Però no és veritat. El model del PSC és molt proporcional, però la territorialitat està subjugada a la proporcionalitat. Els models d'ERC i CiU, en canvi, són molt més territorials que el del PSC i potser una mica menys proporcionals.

—És vàlid l'argument d'"un ciutadà, un vot" dels socialistes per justificar la circumscripció única?

—Tots els sistemes electorals actuals del món compleixen aquest requisit, perquè no hi ha cap lloc en què uns ciutadans puguin introduir dues paperetes i d'altres, només una. La qüestió és, però, si el valor dels vots de tots els ciutadans ha de ser necessàriament idèntic. Això és el que s'anomena tècnicament prorateig. Els models del PSC i ICV proposen un prorateig demogràfic, en el qual el vot de tots els ciutadans de Catalunya té exactament el mateix valor, mentre que CiU i ERC proposen un prorateig que fa una discriminació positiva a favor de les circumscripcions menys poblades.

—Quin element favorable introdueix la circumscripció per vegueries?

—Aquesta divisió és una adequació de les quatre províncies. La diferència de proporcionalitat de les set vegueries respecte a les quatre províncies és mínima. Territorialment, aquesta divisió potser afavoreix una mica la proximitat del vot, però bàsicament és una qüestió cosmètica. La divisió per vegueries no és gaire més territorial que la divisió per províncies però sí que ho és respecte a la circumscripció única que proposa el PSC.

—El fet d'assignar un nombre de diputats mínim per a cada vegueria fa disminuir la proporcionalitat?

—La proporcionalitat del sistema català està en el 98%. Si s'utilitza la di-

visió per vegueries se situarà més o menys en el 97,5%. L'assignació d'un nombre mínim de diputats faria variar la proporcionalitat com a molt mig punt.

—Què comportaria l'adopció del sistema de dues urnes?

—El sistema de doble urna, anomenat més correctament de dos nivells de circumscripció, afavoreix els partits grans perquè en el nivell baix, el comarcal, com que s'escull un sol diputat, és evident que o seria del PSC o seria de CiU. Això afavoreix el bipartidisme, per tant, CiU i PSC estan encantats amb el sistema de doble urna.

—Les 74 circumscripcions que proposa el PSC per a la segona urna, o les 54 de CiU, signifiquen la delimitació de circumscripcions molt petites. Quins efectes pot tenir això?

—En totes dues propostes s'augmenta la proximitat de l'elector amb l'elector. Però, a més d'afavorir el bipartidisme, es diu que si les circumscripcions són massa petites es perden de vista els interessos generals del país i

"A qui perjudica clarament l'actual sistema electoral és a Iniciativa i al Partit Popular"

es porten al Parlament problemàtiques massa locals. Aquesta divisió tan petita podria propiciar l'aparició de candidats independents, locals, i generar un cert clientelisme o caciquisme.

—Comportaria algun problema que hi hagués ciutadans que votessin diferents partits en les diferents urnes?

—No, de la mateixa manera que no comporta cap problema que en les eleccions generals els ciutadans votin partits diferents al Congrés i al Senat.

—Amb el sistema de doble urna es podria donar el cas que calgués augmentar el nombre total de diputats al Parlament. Això és possible?

—El nou Estatut diu que el Parlament ha de tenir entre 100 i 150 diputats. Per tant, això no seria cap problema, tot i que no crec que s'arribés a produir. No crec que sigui gaire rellevant.

—Què opina de la proposta del PSC d'atorgar una circumscripció als casals catalans a l'exterior?

—Bé. Hi ha molts països que ho regulen, com Portugal, que és un país amb molta emigració. Això també es podria fer per a altres col·lectius, com ara el dels immigrants, que podrien tenir un escó reservat, o el del poble gitano. Això legitima unes situacions determinades.

—El sistema de doble urna permet garantir la paritat de gènere?

—No necessàriament, però es poden trobar fórmules que ho permetin. De solucions tècniques, n'hi ha per a tot.

—Quin balanç fa dels càlculs o de les simulacions que han fet els partits sobre els resultats que obtindrien amb els models respectius depenent de les eleccions del 2003? (Vegeu el gràfic de la pàgina 14.)

—Aquests càlculs estan ben fets. Es corresponen bastant amb els que hem fet a la Universitat Autònoma.

—Al seu parer, de les propostes de PSC, CIU i ERC, quin seria el model més adequat per a Catalunya?

—D'aquests tres jo buscaria una combinació entre el de CiU i el d'ERC, perquè no crec en la circumscripció única que proposa el PSC. Els sistemes electorals han de ser adequats al país on s'apliquen. La circumscripció única és adequada per a Holanda, per exemple, però no per a Catalunya, que des d'un punt de vista territorial és un país fortament desequilibrat.

Tanques al País Valencià i escales a les Pitiüses

L'any 2007, 300 després del Decret de Nova Planta, el País Valencià podria estrenar bipartidisme. El manteniment de la tanca del 5% per accedir a les Corts –a nivell provincial i autonòmic– podria provocar que l'hemicicle del palau dels Borja acollira només dos partits, un fet que a l'estat espanyol avui únicament s'esdevé a Castella–la Manxa. Parlar d'americanització de la política valenciana –tot i que sense Condoleezza Rice i Hillary Clinton, les possibles candidates el 2008– no és cap bestiesa: Esquerra Unida –l'Entesa va arribar al 6,3% el 2003, mentre que el Bloc es va quedar en el 4,8%.

PP i PSPV-PSOE no han modificat la tanca, que està a l'Estatut –l'únic de l'estat que recull això–, en la recent proposta de reforma. La resta de partits demanaven la rebaixa al 3% o que, com a mínim, es regira únicament per la llei electoral, vigent des de l'any 1987 però més fàcilment modificable. Aquesta norma inclou el 5%, com també la distribució d'escons: entre 75 i 100 diputats triats –ara en són 89–, i que cada circumscripció n'ha d'escollir un mínim de 20. Els dos grans partits sí que han retocat, en canvi, aquest nombre de diputats: des del 2007 serà 99, el nou mínim legal. Això farà una miqueta més barat el vot de València –que, tot i això, encara serà molt més car (el 2003 va triar 36 actes), que no el d'Alacant (30, el 2003) i el de Castelló (23)–. Els criteris proporcionals respecte a la població no excedeixen la relació d'un a tres.

A les Illes Balears, abans dels comicis del 1995, l'aleshores president, Gabriel Canellas, va pujar el mínim de vots necessaris per tenir representació del 3 al 5%, tot i que només per a cada illa i a la llei electoral. Aquesta variació no ha generat rebuig –és més fàcil arribar al 5% en una sola circumscripció que no a tota l'autonomia–, i, de fet, el 2003 fins a set formacions van aconseguir seients. Respecte a la distribució d'escons, Mallorca en va triar 33; Menorca, 13; Eivissa –tot i tenir més població–, 12, i Formentera, 1. La pititüsa gran podria obtenir un diputat més –el PP vol lligar-ho a l'Estatut, en fase primigènia–. El PP també desitja crear el Consell Insular de Formentera, que amb molts pocs habitants també podria multiplicar la seua representació.

Víctor Maceda

—Quines són les virtuts principals d'aquests tres models que proposen els partits?

—La principal virtut del model de CiU i del PSC és que són sistemes electorals que propugnen una regeneració de la política, una aproximació de la política als ciutadans, cosa que a Catalunya és molt necessari. La principal virtut dels models de CiU i d'ERC és que hi ha una forta territorialitat i no disminueix la proporcionalitat de manera exagerada. Els sistema electoral català és molt proporcional i no crec que haguem de patir per això. És diferent del sistema espanyol, que sí que és molt desproporcional i s'ha carregat alguns partits al llarg de la història.

—Tots els partits accepten que per aprovar la llei electoral caldrà un ampli consens. Amb l'actual correlació de forces, vostè és optimista? Pensa que la proposta obtindrà els dos terços dels vots del Parlament que estipula el nou Estatut?

—Amb la correlació de forces actual és impossible que els partits arribin a un acord. Si es requereixen dues terceres parts, crec que és impossible que s'aprovi una llei electoral. Caldria que canviés molt l'actual correlació de forces o que un determinat partit acceptés alguna cosa a canvi per dir que sí a una llei que li fos desfavorable.

Xevi Camprubí

Una de tantes

Anem d'estatuts

Ja són a Madrid els Estatuts de Catalunya i del País Valencià. És el moment de parlar d'algunes de les seues diferències i de la seua projecció. L'Estatut de Catalunya, segons l'informe del Consell Consultiu, és plenament constitucional. Malgrat això, aquest text posa dels nervis la dreta cavernícola i els "ultrés" tertulians perquè aposta per un nou model d'estat i de societat, en què s'estableixen els mecanismes per garantir els drets individuals i col·lectius. També planteja nous models de finançament, el reconeixement de noves competències i més autonomia per als municipis; a més, el resultat final serà sotmès a referèndum. Al contrari, l'Estatut del País Valencià, segons la intervenció de Trillo en

les Corts generals, és una proposta que no reivindica, que no pretén avançar ni modificar cap de les estructures existents, en definitiva, el màxim que està disposat a aprovar el PP

Ara al senyor Zapatero no li poden tremolar les cames. Malgrat els seus barons, ha de saber cap a on i amb qui vol establir el model d'estat. No és possible negociar un sostre estatuari amb el PP que retrocedeix cap a una concepció més centralista i uniforme, i al mateix temps pactar amb l'esquerra l'avanç cap al reconeixement de l'estat plurinacional. Açò significa que en el tràmit parlamentari, respecte a l'Estatut del País Valencià, el PSOE, com a mínim, haurà d'acceptar les esmenes que exigeixen les organitzacions que componen el "compromís per un Estatut de veritat".

Glòria Marcos